

»Masser af jernalder«

Ringe Arkæologigruppe 1987/88.

Sæsonen 87/88 har været præget af en lang række sager, hvor Ringe Arkæologigruppe har fungeret som nødudrykningskorps og i sidste øjeblik reddet fortidsminder fra at blive ødelagt ved byggeri, pløjning osv.

Ved førstegangspløjning på sydskråningen af Borrebakke nord for Espe opløjede Erik Rasmussen, Holmslund, toppen af en række grave med brændte lig fra jernalderen. Gravene lå i forlængelse af den gravplads med bl.a. sølvindlagte våben, som gruppen udgravede på stedet for få år siden. Vi fik nu lejlighed til at undersøge 3 grave med indhold af keramik og brændte ben, alle fra tidsrummet 500 f.v.t. til år 0. Pladsen rækker længere tilbage i tid end først antaget, og har været i brug gennem hele førromersk og ældre romersk jernalder, altså næsten 700 år.

(Se Ræthingeposten 1984 og -85).

Næppe var vi færdige med gravpladsen, før byggeri i Birkevænget ca. 300 m syd herfor afslørede stolpehuller fra huse og affaldsgruber med keramik fra en landsby, som vi i forvejen kendte fra overfladefund. Der kan næppe være tvivl om, at det var denne landsbys beboere, der

gravlagde deres døde på Espe Nord gravpladsen. Keramikken herfra, som kunne dateres til ca. 200 f.v.t., var helt i stil med den på gravpladsens ældre del.

Ligeledes syd for Borrebakke dukkede ved dybdepløjning sorte pletter med keramik samt store mængder flintaffald og -redskaber frem. Førstnævnte har sammenhæng med jernalderbebyggelsen i området, medens flinten stammer fra en meget rig boplads fra Maglemosekulturen, ca. 6500 f.v.t. På dette tidspunkt har en lille gruppe jægere/fiskere slået sig ned på et sandet næs, der gik ud i en fladvandet sø. Herfra kunne de foretage togter ud i landskabet for at jage og samle frugter. Af deres redskaber fandt vi knive, skrabere, økser og en enkelt pilespid, en såkaldt microlit. At redskaberne blev fremstillet på stedet, vidner store mængder flintaffald og halvfabrikata om. Langt senere — omkring 2600 f.v.t. og i en helt anden sammenhæng — har næsset igen haft besøg, nu af den yngre stenalders bønder. Een af dem gik ud i den da tilgroede sø og ofrede sit vigtigste redskab, en smukt slebet økse med hulæg. Skaffet er rådnet bort i tiden indtil bon-

dens plov trak den op af mosebunden, men skæftede man øksebladet i dag ville man have en fuldt funktionsdygtig arbejdsøkse. Hvem stenalderbonden ofrede sin økse til, ved vi ikke, men mon ikke det har været kornets eller kvægets gud(inde)?

Ved byggeri på Erik Jepsens Autolakering, Industrivej 14, fremkom et par ildsteder med keramik fra 3.-5. årh. e.v.t. Perioden, der kaldes yngre romersk/ældre germansk jernalder, er i forvejen kendt på stedet, idet vi i 1986 udgravede lignende anlæg på nabogrunden. Iblandt disse var et ildsted, hvor man af ukendte årsager forsædligt havde »ristet« flint, noget der må sammenlignes med russisk roulette, da flint springer ved ildpåvirkning. Bopladsens gravplads ligger kun et par hundrede meter borte på den nu delvis bortgravede Røgehøj.

Ved Bregentved sydvest for Ringe Sø er tidligere udgravet en stor urnegravplads fra 3.-5. årh. e.v.t., bl.a. med glas, ædelmetaller og våben. Det var derfor med stor forventning, vi fulgte forpagteren Carl Hermanns dybdepløjning på stedet i februar måned. Forventningerne skulle ikke blive gjort til skamme, idet der dukkede mange brændte ben og lerkarskår frem af jorden. I skrivende stund er undersøgt ca. 30 grave, heriblandt et par med hele urner. De fleste var dog stærkt søn-

derpløjede. Det lykkedes at bjærge en del gravgods, bl.a. et par romerske glasperler, flere smeltede glastykker, stykker af bronze- og jernfibler (dragtnåle), et lille stykke ornamenteret sølvblik og dele af en benkam, sammensat med jernnitter. De fleste grave tilhørte yngre romersk jernalder (200-400 e.v.t.) medens 2 var fra førromersk jernalder (ca. 200 f.v.t.). Kun et par hundrede meter herfra undersøgte vi for nogen tid siden en affaldsgrube fra førromersk jernalder med keramik i stil med gravpladsens ældste grave, altså igen et eksempel på samhörighed gravplads/boplads. Nogle af gravene fra yngre romersk jernalder var bemærkelsesværdige. En bestod af en samling brændte ben og rester af 2 jernfibler, nedgravet i undergrunden, muligvis oprindeligt indpakket i et organisk hylster. I et par grave var brændte, men rensede ben, gravgaver og et eller flere smadrede lerkar, nedgravet i en grube i undergrunden uden rester af selve ligbålet. Denne gravtype — man kunne kalde den en brændtbensgrube — er ikke tidligere beskrevet i den arkæologiske litteratur.

Inden vi forlader Ringe Sø, skal det nævnes, at vi efteråret fandt opløjede knogler i bassinets vestlige ende, heriblandt venstre skinneben af et menneske. Det leder uvilkår-

Knud Thomsen med kraniet fra Sallinge.

ligt tanken hen på ofringer af en stil, der blev praktiseret i århundrederne før Kristi fødsel, altså i Bregentvedgravpladsens ældste tid. Nævnes skal det også, at vi i 1986 udgravede skelettet af en ung mand med overskåren hals, der ydermere led af D-vitaminmangelsygdommen Engelsk Syge, i søens nordlige del, formodentlig fra samme tid. (Se Ræthinge -posten 1987). Man har altså både boet, begravet og ofret ved Ringe Sø i ældre jernalder.

Nok et eksempel på menneskeofring kom for dagens lys i året, der gik. Knud Thomsen, Ringe, har for

år tilbage reddet et skelet, der blev delvis frigravet ved dræning i Sallinge. (se foto). Knud Thomsen opgravede den usædvanligt velbevarede overkrop af et modent menneske, muligvis en kvinde, som sikkert i århundrederne før år 0 er sænket i mosen til gudernes pris. Det voldsomme slid på tænderne som følge af grov og stenrig kost fortæller, at der er tale om et oldtidsmenneske, og ikke en druknet fra svenskekriegen eller lignende.

Udover disse større gravninger og projekter har vi bl.a. undersøgt spor af en jernalderboplads ved Landboforeningens byggeri på Lombjergevej, hvor en 2000 år gammel kværn fremkom. Det med landbrugsvæsen er altså ikke noget nyt på stedet.

Ved nedlægning af kloakledning fra Rudmølle til Espe fulgte vi arbejdet og undersøgte flere affaldsgruber og ildsteder med keramik samt en jernkniv fra ældre romersk jernalder, ca. 150 e.v.t. Vi gravede bl.a. på Skovgård i Espe og Pilegård i Herringe. Som sædvanlig var Hans Jensen, tekn. ass. ved Ringe kommune, yderst behjælpelig med opmåling og registrering af de truede fortidsminder ligesom vi mødte stor hjælpsomhed fra arbejdsfolk på kloakprojektet. Dette samarbejde er af stor vigtighed når vi i en presset situation med gravkoens grabbe

i nakken skal forsøge at fravriste mulden flest mulige oplysninger om fortiden på Midtfyn.

Kontant hjælp i form af finansiering af et flyvetogt modtog vi fra restauratør Peter Færgemann, Fangel. Denne var så venlig at betale for et fly med pilot så vi havde mulighed for at fotografere Ringe Sø, Espeområdet og Heden fra luften med henblik på at spore fortidsaktiviteter i undergrunden.

Heller ikke i det forløbne år har midtfynboerne været flinke til at komme med oldsager og oplysninger om fund, som vi kunne registrere. En undtagelse er Peter Dahl, Boltinge, som på sin jord har fundet en lille metalmedaljon med et latinsk budskab. Der er formodentlig tale om et katolsk pilgrimstegn, hjemtaget til Midtfyn som souvenir for et par hundrede år siden fra Italien eller Sydtykland. Hvordan den så er endt i jorden kan vi kun gisne om. Selvom dette stykke er nyt i forhold til de ting, vi normalt beskæftiger os med, er det alligevel

vigtigt at få det registreret og fotograferet. Det skal understreges, at vi ikke tager tingene fra folk, men blot vil foretage optegnelser. Målet er til sidst at få et dækkende billede af Ringe kommunes fortid — den fortid som virker så uendelig fjern, men som pludselig bliver nærværende, når oldtidsmanden sender sin hilsen i form af et potteskår eller hans egne brændte knogler.

*Mogens Bo Henriksen og
Jeppe René Bæk.*

Kontakt:

Åse Jørgensen
Hallingager 7, 5750 Ringe
Tlf. 09 62 38 26

Mogens Madsen
Vantingevej 26, 5750 Ringe
Tlf. 09 66 16 43

Poul Henningsen
Findingevej 1, 5750 Ringe
Tlf. 09 62 30 09

